

**Totivs Ivris Canonici Compendivm, Siue, Brevis Svmma In
Qvinque Libros Decretalivm Sacri Concilii Tridentini
Decretis Accommodata**

In Qva Ivris Canonici Primæ Institutviones, seu Elementa ita traduntur, vt plurima breuiter ac decisiuè explicentur, & Canonum, Glossarum, ac Doctorum receptorum auctoritate communiantur ...

Continens Librum Quartum & Quintum Decretalium

**Axel, Johannes Honorius van
Coloniae Agrippinae, 1656**

Titulus XII. De homicidio voluntario vel casuali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61572)

runt, vel redire volentem salva ordinis disciplina non admiserunt, ac forsan in fugitivo vel ejecto, quem Abbas sollicitè annuatim requirere & recolligere neglexit, juxta c. fin. de reg & transf. ad relig. & si ille in sæculo manens aliqua acquirat & moriatur: quia monasterium ab ipsius bonis remanet segregatum ob denegata alimenta, & in eis succedit Episcopus. Innoc. in c. cum olim el. 2. num. 3. de privileg. & c. gloss. pen. in c. unico h. t. & ibi Pan. & latè add. ad Pan. & Can. communiter.

Titulus XII.

De homicidio voluntario vel casuali.

SUMMARI.

- 1 HOMICIDIUM voluntarium est, quod animo & intentione occidendi hominem perpetratur per insidias, vel per industriam.
- 2 Committitur lingua vel autoritate aut consensu, vel corporalipresentia prestitis, nec non consilio aut mandato.
- 3 Item praecepto, actu & defensione, & ratihabitione homicidij nomine meo facti.
- 4 In quocunque istorum casuum, quis committit homicidium in figura judicij sive extra judicium, & intervenit actus proximus, & propter ipsum homo fuit mutilatus aut occisus, incurrit irregularitatem.
- 5 Quando vero homicidium praeceperit culpa levissima, & actus fuit valde remotus, non contrahitur irregularitas.
- 6 Ex homicidio & membri detruncatione tantum incurritur irregularitas, & non ex quacunque alia poena sanguinis, membrum quodnam appellatur.
Summa in Decretal.

- 7 Irregularitatis effectus est inhabilitas ad officium & beneficium ecclesiasticum.
- 8 Clericus homicida repellitur à lectionibus legendis, & responsoriis in choro separatim cantandis.
- 9 Intruditur in districtum claustrum monachorum vel canonicorum regularium.
- 10 Collatio ipsi facta, est ipso jure nulla.
- 11 Non privatatur obtentis, nisi duobus casibus.
- 12 Furiosus infans dormiens aliquem mutilans vel occidens, non incurrit irregularitatem.
- 13 Clericus habens jurisdictionem in loco criminalem, sive ratione beneficij, sive patrimonij pro maleficio in districtu suo commisso potest balivo suo, aut alij cuicunque delegare absque incurso irregularitatis, ut veritate inquisita justitia debitum exequatur.
- 14 Clerici & sacerdotes in justo bello possunt hortari alios ad pugnam contra hostes absque metu incursum irregularitatis.
- 15 Papa potest dare licentiam clericis pugnandis in bello justo.
- 16 Advocati & procuratores in causis capitalibus pro reo ad defensionem citra incursum alijus irregularitatis possunt intervenire.
- 17 Clerici de laicis sive malefactoribus coram judice seculari possunt querelas deponere petendo emendam sibi fieri de criminibus, ex quibus debetur supplicium mortis, aut membri detruncationis, sine metu incursum irregularitatis protestando expresse, quod ad poenam sanguinis non intentendant.
- 18 De malefactoribus sibi conjunctorum etiam eorum, qui veniunt numero suorum clerici querelam exponentes, etiam protestatione praemissa incurrunt irregularitatem.
- 19 ASSASSINATUS crimen ex mixti fori.
- 20 Committitur quando quisquam pecunia data

S vel

- vel promissa, vel ut placeat, vel obediat, corruptus sive conductus interficit aliquem.
- 21 *Assassinatus pœna.*
- 22 **HOMICIDÆ** voluntario laico datur absolutio in foropoli, vel etiam in polo exteriori extra terras ecclesie, quando iure civili licitum est homicidium, non iure canonico.
- 23 *Dispensatio pœro & rehabilitatio denegatur.*
- 24 *Exceptis pratoribus, iudicibus, assessoribus, notariis, & procuratoribus in causis criminalibus, quibus datur rehabilitatio ad ordines & beneficia.*
- 25 *Ac armigeris concurrente nobilitate, ac aliqua magna causa.*
- 26 *Cancellario, Secretario, aliisque familiaribus dominorum, qui bellis interfuerunt cum clausula attento, quod orator non interfecit aut mutilavit, &c.*
- 27 **CLERICUS** homicida voluntarius absolvitur in foro poli, ac ab altari avellitur, nec cum eo dispensatur, nisi cum certis clausulis hic annotatis.
- 28 **HOMICIDIUM** casuale est, quod præter voluntatem evenit, & ex casu fortuito quod in nullo imputatur occidenti, si dabit operam rei licite, & adhibuit diligentiam, quam debuit.
- 29 *Si non adhibuit diligentiam, quam debuit, incurrit irregularitatem.*
- 30 *Si dabit operam rei illicitæ, indistincte incurrit irregularitatem.*
Quis dispenset super homicidio casuali.
- 31 **HOMICIDIUM** necessarium est, quod committitur necessitate defensionis vitæ propriæ incontinenti cum moderamine inculpata tutela, & si necessitas erat inevitabilis, nullam incurrit irregularitatem mutilans vel occidens suum invasorem.
- 32 *Si necessitas erat evitabilis, ad superiores ordines non promovetur, in susceptis misericorditer tolleratur.*
- 33 **PATER, aut filius, aut hæres, an possint agere ad damna, & interesse hominis liberi occisi.**

SEQUITUR rubrica de homicidio in genere quod duplex est, voluntarium, c. 1. h. t. & casuale, c. lator hoc tit. necessarium rubrica omittit, quia commissum pro necessitate defensionis vitæ propriæ, pœnam non meretur, l. 4. ff. ad leg. Aquilam l. 2. & 3. C. ad leg. Cornel. de sicar. & c. c. 2. §. fin. h. tit. de quibus ordinate videndum est. Voluntarium est ¶, quod animo & intentione occidendi hominem perpetratur cum effectu per industriam, vel per insidias, c. 1. h. t. c. cum etiam ses. 14. in dubio præsumitur dolose factum, l. 1. C. ad leg. Cornel. de sicar. & ibi gl. in verb. non occidendi & DD. c. 1. & ibi gl. in verb. ludens & Can. de præsumpt. Gail. obs. 118. in princ. & n. 8. lib. 2. committitur lingua, ¶ c. sicut §. qui vero hoc tit. vel auctoritate, aut consensu, vel præsentia corporali præstitis, c. sicut 1. §. 1. & 2. h. t. c. ex litteris de excess. Pralat. Franc. Marc. quæst. 503. n. 8. & 9. par. 1. nec non consilio, Pan. in c. 1. n. 3. de furt. c. sicut §. fin. h. t. aut mandato, (licet mandans verberari in casu illicito, aut consulens expresse inhibeat, ne occidatur nullatenus, aut membro aliquo muteletur, si mandatarius fines mandati excedens mutilet vel occidat, aut ipse mandatarius sive aggressor mutiletur aut occidatur, c. fin. h. tit. in 6. & ibi 10. And. & Can. communiter.) præcepto, ¶ a-3 ctu, & defensione, c. si quis viduam 50. dist. 6. fin. de cleric. pug. in duell. & rati habitatione homicidii nomine meo facti & non alias, quia sola voluntate non incurrit irregularitas, gloss. fin. & Archid. in c. omnes nu. 3. & 4. 17. quæst. 4. & in c. si quis viduam 50. dist. 6. sub dubio forte contra gloss. ibidem in verb. consilio in fine arg. c. si quis viduam de sent. excomm. in 6.

4 in 6. In quocunque istorum ꝑ casuum quis committit homicidium, siue ex merito & in figura iudicii criminalis, *gloss pen. in clem. unica hoc tit. Socin. in c. ad audientiam num. 139. & seqq. hoc tit. c. aliquantos & ibi gloss. mag. in verb. ad sacerdotium § 1. dist. in iudice, assessore, notario, teste & aliis, siue extra iudicium dololato culpa vel levi, c. quasitum & ibi Pan. num. 2. & 3. de penit. & remiss. c. de cetero c. sicut el. 2. h. t. aut etiam culpa leuissima, ꝑ quando intervenit actus proximus, & propter ipsum homo fuit mutilatus aut occisus, incurrit irregularitatem, ut custodiens sarcinas & veltes sicarii sciens eum esse sicarium, c. sicut. 1. §. hi quoque hoc tit. qui in ludo non adhibuit diligentiam quam debuit, c. continebatur & ibi gloss. fin. hoc tit. l. nam lusus ff. ad leg. Aquil. qui calcaribus stimulavit equum bucca durum, cum equi vitium prius scivisset, c. significasti el. 1. & ibi gloss. in verb. scilicet hoc tit. aut si quasi ludens gravidam mulierem arripuit, & ipsa abortivit, c. sicut 2. hoc tit. quia abortivum præsumitur fuisse cum anima, Pan. in d. c. sicut 2. num. 7. clericus vel laicus qui clamavit, cum viderit furem, unde alii venerunt, & furem occiderunt, Pan. sub dubio forte in c. significasti 1. el. 2. num. 12. hoc tit. & ibi pulchrè Io. de Anan. sub num. 6. & 7. vulnerans aliquem de cuius vulnere an sit lethale, vel sciri non potest, si percussus ab alio, vel aliis occidatur, d. c. significasti el. 2. hoc tit. & ibi Can. plures unum vulnerantes quando non apparet, ex quo vulnere ille mortuus fuerit, omnes censentur homicidæ, l. item mela §. sed si plures ff. ad leg. Aquil. & ibi gloss. & DD. c. fin. 23. quest. 8. Io. de Anan. in d. c. significasti num. 2. & ibi Can. Gal. obs. 109. n. 10. libr. 2. Prælati qui clericos mancipant, in durissimo carcere diminuentes adeo cibum & potum, ut in brevi tempore cogantur*

expirare, licet enim Prælati moderate diminuerent cibum & potum, sicut agentes penitentiam faciunt, non tamen adeo quod possit sequi pœna mortis, c. ad audientiam & ibi Pan. n. 4. de crimine falsi per illum textum. quâdo vero homicidiû præcessit culpa leuissima, & actus ꝑ fuit valde remotus, nõ contrahitur irregularitas, ut si quis requisitus transiit iudici sæculari inter signia furis, c. tua non §. fin. h. t. vel si quis fecit fenestram in domo, & aliquis sponte se præcipitavit de ea, c. de occidendis 23. qu. 5. c. de cetero & ibi Pan. n. 3. h. t. Ex homicidio & membri mutilatione siue detractione tantum incurritur irregularitas, quæcunque alia pœna sanguinis imponatur, siue membrum debilitetur, aut nervi incidantur, seu sanguis effundatur, non incurritur irregularitas, c. fin. & ibi Franc. n. 2. & 3. hoc tit. in 6. clem. 1. hoc tit. Pan. in c. 1. n. 9. qui clerici vel vovent. Membrum appellatur, quod in corpore nostro habet officium principaliter per se distinctum & separatum, c. singula 89. distinct. Bart. in l. 2. ff. de republ. Iud. Pan. in c. 1. num. 10. qui clerici vel vovent. & c. c. 1. de cleri pugn. in duello, ut oculus, c. si evangelica § 5. distinct. manus, c. exposuisti de corp. vit. ord. Authen. sed novo iure C. de serv. fugit. pes, aures, mamma mulierum, sed non mamilla hominis, Bald. in l. data opera num. 50. C. de iis qui accus. non poss. genitalia hominis, c. significavit c. ex parte de corp. vit. barba est instrumentum formale non instrumentale, Bald. in l. reos num. 5. & 6. C. de accus. & inscript. digitus non est membrum, sed officium membri, l. non sunt liberi ff. de stat. homin. & ibi gloss. & DD. l. item Officius ff. de edil. edic. item dens, l. cui dens ff. de edil. edic. ideo abscidens alicui digitum vel excutiens dentem non est irregularis, Pan. in cap. 1. num. 10. qui cleric. vel vov.

vel si homini aut mulieri aliquid fecerit vel
 ad potandum dederit, ut non possit gene-
 rare aut concipere aut nasci soboles, *c. si a-*
quis & ibi gloss. 1. & Can. hoc tit. Effectus
 7 irregularitatis ¶ est, quod laicus non potest
 ordinari, aut clericus in susceptis ordinibus
 ministrare, *c. miror 50. distinct. c. sicut el. 2.*
hoc tit. c. fin. de temp. ord. c. inquisitionis de ac-
cus. c. cum non ab homine de iud. etiam si paga-
num vel Saracenum mutilet aut interficiat,
cap. pen. hoc tit. sive inhabilitat ad officium
& beneficium ecclesiasticum, cap. sicut la-
grande hoc tit. Franc. Marc. quest. 573. par. 2.
Garc. de benef. par. 7. cap. 11. num. 6. &
seqq. Quin imò clericus ob homicidi-
 um voluntarium non solum ab altaris mini-
 8 sterio deponitur, sed etiam in ecclesiis nul-
 lo unquam tempore lectionis ¶ legit, vel
 responsoria in choro separatim cantat, sed
 in Psalmis apud Deum de commisso sata-
 git veniam impetrare. Insuper in destri-
 9 cto claustris ¶ monachorum vel canonicorum
 regularium est recludendus, ita quod
 ad septennium vel quinquennium debeat
 ab ecclesiarum introitu coerceri, *cap. sicut*
1. §. fin. hoc tit. c. clerici 23. quest. 8. colla-
 10 tio quoque beneficii facta ¶ homicidæ est
 ipso jure nulla, quando homicidium præ-
 cessit collationem, *Felin. in c. inquisitionis*
num. 2. & num. 7. de accusat. Achill. decis. 2.
 11 *num. 3. de sim. non privatur ¶ beneficio au-*
 tea obrento etiam condemnatus de homi-
 cidio, nisi in sententia sit posita privatio
 beneficiorum: *Pur. decis. 227. lib. 2. Franc.*
Marc. quest. 397. & seq. & quest. 573. num.
4. & 5. par. 2. c. clericis ne clericis vel monach.
Garc. de benef. par. 11. cap. 3. §. 1. num. 48. &
pluribus seqq. & part. 11. cap. 10. à num. 40.
usque ad finem ubi ampliat & limitat. 4. mod.
Collect. in c. inquisitionis num. 2. de accus. cap.
Itholof. quest. 208. Excipe ab hac regula

quando alii beneficiati alicujus ecclesiæ
 rectorem vel alium clericum ipsius eccle-
 siæ occidere vel mutilare per se vel alios
 præsumpserint, quo casu beneficiati bene-
 ficia prorsus amittant, *c. in quibusdam de po-*
nis & ibi Ioan. Andr. & Butr. num. 12. Anchar.
num. 5. nam dictio, prorsus est lata senten-
tia, Felin. in c. Rodolphus sub numer. 31. vers.
eo ipso de rescript. Quando Prælati non
 vult delinquentes increpare eos procul du-
 bio occidit, *c. Ephesus 43. distinct. c. error 83.*
distinct. c. præterea 23. quest. 8. sed ex hac mor-
 te illata quoad animas subditorum non ef-
 ficitur irregularis irregularitate indispen-
 sibili ab alio quàm à Papa, quam incurretet
 ex interfectione quæ fieret corpori alicujus:
 12 *Præpos. in d. c. Ephesus 43. distinct. Fur-*
 riosus, ¶ infans, aut dormiens aliquem mu-
 rilans vel occidens non incurrunt irregulari-
 tatem, *clém. 1. in princ. hoc tit. facit Gail.*
observ. 110. num. 28. & seqq. cib. 2. Cleri-
 13 *ricus qui habet jurisdictionem ¶ in loco*
 criminalem sive ratione beneficii sive pa-
 trimonii, pro homicidio aut alio maleficio
 in distinctu suo commisso potest ballivo
 suo aut alii cuicunque delegare absque in-
 cursu irregularitatis, ut super hoc veritatem
 inquirens justitiæ debitum exequatur,
 quamvis ipse ballivus vel alius contra male-
 factores ad pœnam capitis vel detractionis
 processerit justitia mediante, *c. fin. ne*
cleric. vel monach. in 6. & ibi Franc. in 1. not.
& Can. communiter, aut etiam contra justiti-
 am, quia clericus non est in culpa quod
 justitarius delinquat, *gloss. antepen. in d. c.*
fin. & ibi Can. Idem juris est in laico ha-
 bente merum imperium & committente
 ballivo ut justitiam exequatur, ut possit or-
 dinari ad ordines absque ulla prævia dispen-
 satione, quia nullam incurrit irregularita-
 tem, *Gemin. post Ioan. Andr. in d. c. fin. nu. 5.*
 ne

- ne cleric. vel monach. in 6. eadem ratione cleric. qui consilium dant in legibus condendis, licet ex hoc sequeretur per accidens mors aut membri mutilatio, non fiunt irregulares. Bald. in authen. habita numer. 2. C. ne filij patre. Clerici etiam sacerdotes in
- 14 iusto † bello possunt hortari alios ad pugnam contra hostes absque metu incurtus irregularitatis, in propria persona pugnare non possunt, c. quicumque & c. seqq. 23. quest. fin. cap. pen. & ibi not. hoc tit. cap. fin. de cleric. percuss. & si lapides projece- rint, aut alias pragnaverint, licet aliquem non percusserint, suspenduntur ad certum tempus a celebratione missarum, c. presentiam de cleric. percuss. & ibi Pan. & Can. Po-
- 15 test Papa † dare licentiam clerico pugnandi in bello iusto sine metu irregularitatis, imo possunt clerici ex iusta causa movere bellum. Zab. in cap. 2. in 1. quest. de vita & bon. cleric. per e. dilecto. de sent. excom. in 6. ac Episcopi & Abbates Imperii Principes sine metu irregularitatis agunt ad pœnas banni super fracta pace, Mynsing. d. observ.
- 16 si. in fine cent. 2. Advocati † & Procuratores in causis capitalibus pro reo ad defensionem citra incursum alicujus irregularitatis possunt intervenire, sed contra intervenientes incurrunt irregularitatem, c. aliquantos & ibi gloss. in verb. ad sacerdotium § 1. dist. fin. & ibi Can. licet Socin. in c. ad audientiam. num. 142. hoc tit. indistincte teneat eos incurrere irregularitatem, Clerici de la-
- 17 cis suis † malefactoribus coram Iudice sa- culari possunt querelam deponere petendo emendam sibi fieri, & provideri, ne contra eos talia de cætero præsumantur, de criminibus ex quibus debetur supplicium mortis aut membri detractionis, sine motu incurtus irregularitatis prote- stando expresse quod ad pœnam sangui-
- nis sive vindictam non intendant, cap. postulasti hoc tit. c. pralatis hoc tit. in 6. Mynsing. observ. 51. cent. 2. alio quin daretur plerisque materia trucidandi clericos, & ipsorum bona libere deprædan- di; d. c. pralatis in fin. c. unum solum circafi- nem 23. quest. 5. si simpliciter querelam pro- ponerent, omissa hac protestatione impu- taretur sibi mors & mutilatio membri per Iudicem illata, quando tale erat delictum quod hujusmodi pœna debebat puniri, se- cus si imperitia vel sævitia Iudicis sit pro- cessum ad talem pœnam, l. si per impru- dentiam ff. de evict. l. qui cum natu major §. is de- mum videtur ff. de bon. lib. Franc. in d. c. prala- ti sub numer. 6. hoc tit. in 6. & ibi Can. com- muniter, injuria enim quæ fit reo non de- bet clerico contingere, eadem ratione cleri- cus non incurrit irregularitatem quando petita executione sententiæ in civili late pro clerico contra laicum, hic familiæ lu- dicis sive executoribus resistens occiditur vel mutilatur, hoc enim ejus duritici vel malitiæ imputatur, c. postulasti hoc tit. Anchar. in d. c. pralatis in 2. not. hoc tit. in 6. De ma- lefactoribus sibi † conjunctorum etiam 18 eorum qui veniunt appellatione suorum, de quibus in c. judicatum §. fin. 89. di- stinct. & in capit. fin. 12. quest. 5. vel 2- liorum, clerici similem querelam expo- nentes, etiam protestatione præmissa, in- currunt irregularitatem, quia text. in d. c. Prælati loquitur de suis malefactoribus, gloss. in clem. 1. in verb. suum hoc tit. & ibi Can. nisi tales essent servi vel ancillæ, d. c. pralatis ibi & ipsorum bona gloss. penult. in c. auctoritate de privil. & ibi Can. Franc. in d. c. pralatis in princip. hoc tit. in 6. quia sunt in dominio nostro, §. servitus Instit. de iure pers. & ibi gloss. & DD. Is quoque qui ver- berat, aut mandat aliquem verberari in

casulicito, non incurrit irregularitatem, si sequatur mors aut membri mutilatio præter propositum ipsius, quando cessat omnis eius culpa, *Franc. in c. fin. numer. 4. & ibi Ioan. Andr. in fin. hoc tit. in 6. & Can. communiter c. & qui emendat. & ibi gloss. & Can. & c. seqq. 45. distinct. si vero non adhibuit omnem diligentiam, incurrit irregularitatem, & tam ab omni altaris ministerio perpetuo removeretur, quam ab officio sacerdotali deponitur, c. præbyterum hoc tit.*

- 19 Assassinator † crimen gravius est homicidio, & horrenda inhumanitate, detestandaque sævitia enorme, *cap. 1. §. cum igitur hoc tit. in 6.* ejusque cognitio pertinet etiam ad Iudicem ecclesiasticum, quia hujusmodi delictum concernit statum totius Christianitatis. *Pan. in cap. cum sit generale sub numer. 26. de for. compos.* Committitur quando quis pecunia † data, vel promissa, vel sine pecunia ut placeat vel obediatur, conductus sive corruptus interficit aliquem, *Bart. in l. non solum §. si mandato meo, numer. 13. & 14. ff. de injur. l. Cicero ff. de pœnit. arg. l. venales C. quand. provoc. non est necess. pulchrè Remig. de Gonnij in tract. de immun. eccles. fallen. 15.* Quæcunque ecclesiastica sæcularisve persona quempiam Christianorum per assassiones interfici fecerit vel etiam mandaverit (quanquam ex hoc mors forsitan non sequatur, mandatumve re integra revocaverit,) aut eos receptaverit vel defenderit, seu occultaverit
- 21 excommunicationis † & depositionis à dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio incurrit sententias ipso facto, & illa libere aliis per illos ad quos eorum collatio pertinet conferuntur, *capit. 1. §. sacri hoc tit. in 6. & ibi gloss. in ver. mandaverit.* Præterea cum suis bonis mundanis omnibus à

toto Christiano populo perpetuo est diffidatus, id est, positus in banno Imperiali, *Authen. item quæcunque C. de epis. & cleric. Anchar. in d. c. num. in c. 12. & 13. not. hoc tit. in 6. & ibi Gemin. numer. 11. & 12. & impune offendi potest tam clericus quam laicus etiam proditorie; d. cap. 1. §. sacri. vers. tit. etiam & ibi gloss. marg. & Franc. numer. 5. & postquam probabiliter constituerit, argumentis probatis per testes receptos parte citata, Crescent. decis. 2. de testib. contra gloss. in d. cap. 1. in verb. libere hoc tit. in 6. Felin. in cap. inter quatuor de major. & in obed. in fine remissive gloss. Bart. & alij in l. fin. C. famul. evisc. aliquem scelus tam execrabile commisisse, nullatenus alia excommunicationis, vel depositionis, seu diffidationis adversus eum sententia requiritur, d. cap. 1. in fin. hoc titulo in 6. sed factum est quod Iudex competens ferat sententiam declaratoriam, cum illius criminis esse culpabilem, *Franc. in d. cap. 1. numer. 6. hoc tit. Anchar. in 14. not. & Can. communiter,* licet de consuetudine quando clericus assassinus est in fortiis Iudicis sæcularis non feratur aliqua declaratoria, neque per Iudicem ecclesiasticum neque per sæcularem, sed rejecta exceptione clericatus proceditur ad ulteriora contra talem clericum, & constituto de assassinio fertur per ipsum Iudicem sæcularem sententia declaratoria una cum ipsa condemnatione. *Iul. clar. libr. 5. §. fin. pract. crimin. quæst. 37. numer. 30. & seq. plures citans.**

Homicidæ laico voluntario non videtur concedenda absolutio ab homicidio à summo Pontifice, tempore cujus illud fuit perpetratum, *num. capit. 35. & Ias. capit. 20. & moriatur sacerdos magnus qui fuerit in illo tempore, pietas sanctæ matris ecclesiæ istum rigorem non observat, sed*

homi-

homicidæ indistincte dat absolutionem in
 22 foro ꝑ poli, vel etiam in foro exteriori
 extra terras ecclesiæ, quando jure civili
 licitum est homicidium, non jure Cano-
 nico, ut jure civili nocturnus fur impune
 occiditur quoquo modo, diurnus si se
 telo defenderit, l. itaque §. lex ff. ad leg.
 Aquiliam l. furem & ibi gloss. & DD. ad leg.
 Cornel. de sicar. latè las. in l. ut crim. numer.
 23. & sequent. ff. de Iust. & jur. jure Cano-
 nico pro rebus tantum liberandis, etiam
 si res ecclesiæ & ornamenta altaris aliter
 conservari non possint, c. suscepimus & ibi
 Pan. numer. 1. & c. significasti 2. & ibi Pan.
 numer. 2. hoc titul. non licet furem mutila-
 re aut occidere etiam nocturnum, & in-
 curritur irregularitas, & imponitur pœ-
 nitentia, c. interfecisti ibi te tuaque & Pan.
 numer. 2. & 4. hoc titul. gloss. in summa 23.
 quest. 3. in verb. fugiens in fine c. suscepimus
 hoc titul. Pan. in cap. 2. numer. 3. de vit. &
 hon. clericor. Iure civili pater potest occi-
 dere filiam adulteram, & etiam maritus
 certo casu uxorem, l. nec ea & l. quod ait
 & l. marito ff. de adulter. Iure Canonico
 non licet uxorem adulteram occidere, sed
 tantum dimittere: c. interfecisti & ibi glos.
 mag. & duob. cc. sequent. & cap. si quod & c.
 seq. 33. quest. 2. Dispensationem verò
 23 ꝑ & rehabilitationem denegat, quia ex
 decretis Concilii Tridentini qui sua volun-
 tate per industriam aut insidias homici-
 dium perpetraverit, etiam si crimen id
 nec ordine judiciario probatum, nec al-
 lia ratione publicum sed occultum fuerit,
 nullo tempore ad sacros ordines promo-
 veri potest, nec illi aliqua ecclesiastica be-
 neficia etiam si curam non habeant anima-
 rum conferri licet, sed omni ordine ac be-
 neficio & officio ecclesiastico perpetuo ca-
 tere debet, cap. cum etiam sess. 14. c. de his

1. & ibi gloss. mag. & Can. 50. distinct. gloss.
 magn. in cap. sicut §. fin. in verb. consilium hoc
 titul. & ibi Can. & correctæ est opinio vo-
 lentium Episcopum cum homicida volun-
 tario posse dispensare ad simplex benefi-
 cium, Staphyl. de lit. grat. tit. de var. mod.
 vacat. §. considerandi modo num. 11. excē-
 ptis ꝑ Prætoribus, Iudicibus, Assesso- 24
 ribus, Notariis & Procuratoribus in cau-
 sis criminalibus, quibus datur rehabilita-
 tio ad ordines etiam in altaris ministerio &
 ad beneficia quæcunque; c. cum minister
 & c. si homicidium 23. quest. 5. Staphyl. de
 rescript. apost. in form. brev. §. indultum nu-
 mer. 13. quæ enim fecerunt, in execu-
 tionem justitiæ fecerunt, cap. questum &
 c. seq. 23. quest. 4. cap. si homicidium 23.
 quest. 5. armigeris ꝑ concurrente nobi- 25
 litate & aliqua magna causa, c. miles &
 d. c. si homicidium 23. quest. 5. c. aliquantos
 & ibi Archid. n. 3. & Can. 15. distinct. Can-
 cellario, ꝑ Secretario, aliisque familiaribus 26
 Dominorum quibellis interfuerunt datur,
 cum clausula, attento quod orator non
 interfecit neque mutilavit, neque incendia
 vel rapinas fecit, arg. c. si quis post & ibi
 gloss. in verb. mutilaverit 51. distinct. Clericus
 homicida ꝑ voluntarius absolvitur in foro 27
 poli, at ab altari evellitur, c. cum etiam in princ.
 sess. 14. c. 1. sicut 1. §. fin. hoc tit. nec cum il-
 lo dispensatur etiam post peractam pœni-
 tentiam, ut possit ministrare in suo ordi-
 ne, c. fin. de temp. ord. c. inquisitionis 1. resp. de
 accus. nisi sit persona regularis, & tunc ci-
 tra altaris ministerium, aut velit ingredi re-
 ligionem mendicantium, cui datur reha-
 bilitatio ad omnes ordines etiam in altaris
 ministerio; Staphyl. de for. expectat. §. nova
 forma num. 22. Idem de rescript. apost. in form. 3
 brevis §. indultum num. 12. & seq. interdum
 datur absolutio & conceduntur obtenta,
 quibus

quibus ipso jure non est privatus, *c. his à quibus* 23. *quest.* 8. cum clausula citra ascensum ad superiores ordines, *c. si quis post acceptum* § 1. *distinct.* pro præsbytero adduntur clausulæ citra altaris ministerium & curata beneficia, *c. fin. de temp. ord. cap. 2. in fine* & *ibi gloss. fin. & DD. hoc tit.* item eo ad triennium suspensio à die perpetrati delicti computandum, & extra locum perpetrati delicti, *staphyl. de rescript. apost. in for. brev. vis* §. *indultum ante num.* 12. & variæ adduntur clausulæ juxta qualitatem personarum & circumstantiâs homicidii, *c. sicut* 1. *in princ. hoc tit.*

28 Homicidium casuale † est quod præter voluntatem evenit & ex casu fortuito, *c. de Hisp. & ibi gloss. mag. & cc. seqq. 50. dist. c. si homicidium* 23. *quest.* 5. quod in nullo imputatur occidenti si dabat operam rei licitæ & adhibuit diligentiam † quam ponit

29 & debuit, *c. lator c. dilectus c. ex litteris* 2. *c. significasti* 1. *c. exhibita c. Ioannes. c. fin. hoc tit. Gail. observat.* 110. *numer.* 38. *lib.* 2. nisi contra ipsum grave scandalum sit exortum, vel tanta laboraret infamia, quod oporteat ei Canonicam purgationem indicere; *c. ex litteris* 1. *hoc tit.* si non adhibuit diligentiam quam debuit incurrit irregularitatem, & non potest ascendere ad superiores ordines, nec in susceptis ministrare, *c. præsbyterum c. ad audientiam hoc tit.* Hinc inferitur quod laicus medicus ex solo artis exercitio non inhabilitatur ad sacros ordines, si mors infirmi non possit aliquo modo eidem imputari, sed ex imperitia vel negligentia incurrit irregularitatem: *c. ad aures de atat. & qualitat. Pan. in c. tua, nos numer.* 2. & *seq. hoc tit.* Quod si dabat operam rei

30 † illicitæ sine distinctione an adhibuerit diligentiam vel non, semper ei imputatur, & incurrit irregularitatem & non promo-

vetur ad ordines superiores, nec utitur ordine jam suscepto, *c. continebatur c. tua nos hoc tit.* exemplum poni potest in clerico sive religioso chirurgiam exercente, si inde mors sequatur, *d. c. tua nos hoc tit.* in clerico ludente cum laico, *d. c. continebatur,* ideo de stylo Curia beneficiario medico petenti conceditur licentia exercendi medicinam cum clausula citra aduersionem & incisionem, *c. sententiam* §. *nullus quoque ne clerici vel monachi,* ac amore Dei, *c. tua nos* §. *non igitur vers. si tamen causa pietatis hoc tit.* & si est medicus Principis adduntur hæc verba pro persona Principis & familiarium suorum domesticorum dumtaxat, quia studium physicae sive medicinae laicale est magis quam clericale, *c. fin. ne cleric. vel monach.* super homicidio casuali dispensat solus summus Pontifex quando culpa præcessit casum in sacris ordinibus, *c. clericus* 50. *distinct. c. continebatur & ibi Pan. numer.* 2. *hoc tit. c. cum etiam vers. si vero sess. 14. in minoribus ordinibus dispensat Episcopus, c. ad audientiam hoc tit. latè Franc. Marc. de utroque membro, quest. 572.*

Homicidium necessarium † est quod committitur necessitate defensionis vitæ propriae, non ultionis, in continenti cum moderamine inculpatae tutelæ, *c. si perfodiens & ibi gloss. in verb. secularibus & Can. c. significasti* 2. & *ibi gloss. in verb. tutela & Can. hoc tit. gloss. mag. in c. sicut* §. *fin. in verb. Consilium hoc tit. & Can. l. 2. 3. & 4. C. ad leg. Cornel. de sicar. clem. unic. §. fin. eodem tit. Gail. observat.* 110. *num.* 10. *lib.* 2. *Pan. in cap. 2. de vit. & hon. clericor.* & si necessitas erat inevitabilis, nullam incurrit irregularitatem occidens vel inutilis suum invasorem, secus si occiderit volentem occidere patrem, filium, conjugem vel personam conjunctam, quam aliter juvare non poterat

rat, *clm. 1. in fin. & ibi gloss. fin. & DD. hoc tit.* aut necessitas erat evitabilis, & ad superiores ordines non promovetur, sed in susceptis post peractam pœnitentiam misericorditer toleratur; quia clerico si potest fugere, non licet occidere aut mutilare, alias incurrit irregularitatem, *capit. de his clericis & c. seq. 50. distinct. c. interfecisti & ibi gloss. fin. & Can. hoc tit.* Dispensat cum homicida ex necessitate † evitabili solus Summus Pontifex, & jure quodammodo dispensatio & rehabilitatio debetur etiam ad sacrorum ordinum & altaris ministerium, & beneficia quæcunque ac dignitates, & committitur loci ordinatio, ex causa Metropolitanano seu viciniore Episcopo, qui non nisi causa cognita & probatis precibus & narratis, nec aliter dispensare potest, *c. cum etiam vers. si verò homicidium sess. 14.* Quando liber homo occisus sit ex dejecto, & pœna constituta 50. aureorum, §. 1. *Instit. de oblig. que & quas. del. nascunt.* etsi fuerit occisus ab animale feroce, quod eo loci habetur, quod vulgò iter est pœna 200. aureorum, §. *fin. Instit. si quandoque paup. fecit. dic.* utroque casu incurritur irregularitas, *c. de cætero c. Ioannes & c. fin. hoc tit. & ibi Can.* quia utroque casu datur opera rei illicitæ, præterea filius aut pater † agere possunt ad damna & interesse, ut sicut hominis liberi vulnerati operæ & cætera damna æstimantur, ita & hominis liberi occisi, *l. qua actione §. si collusione & ibi gloss. in verb. gloria causa l. huic. scriptura. & ibi gloss. fin. ff. ad leg. Aquil. Achill. decis. 1. de injur. & damno dato.* etiamsi occiso extiterint hæreses, *Pan. in c. 1. num. 6. de injur. Achill. d. decis. 1. dicit nihil fuisse decisum.* & incertitudo temporis quo vivere potuisset, est determinata in l. hæreditatum ff. ad l. Aquiliam; *Facit Greg. XV. decis. 186. & ibi annot. hæres extraneus ad hujusmodi da-*

Summa in Decretal.

ma & interesse agere non potest, quia absurdum accideret, ut hæres pretium quasi occisi consequeretur ejus, cui hæres extiterit. *l. huic scriptura in fine & l. nam sicut §. si Dominus servum ff. ad leg. Aquil.*

Titulus XIII.

De torneamentis.

SUMMARIUM.

- 1 TORNEAMENTA sunt fere in quibus milites ex conducto convenire solent & ad ostentationem virium suarum & audaciae congregari.
- 2 Ad tormenta animo ea faciendi accedens & ibi mortuus, quamvis ei petenti pœnitentia non negetur, Ecclesiastica caret sepultura.
- 3 LUDI ad ostendendum vires extra torneamenta jure canonico non prohibentur.

Nunc subjicit quosdam actus ex quibus interdum licet non semper provenit homicidium, & id eò hanc & sequentes duas rubricas subnectit. Torneamenta † sunt nundinæ seu feræ in quibus milites ex conducto convenire solent, & ad ostentationem virium suarum & audaciæ congregari, *c. 1. hoc tit.* prohibita ab Ecclesiasticis, quia periculosa sunt, & ex eis imminet periculum mortis & animarum, pœna apposta contrafacientibus, quod si quis eorum, qui ad torneamenta animo, † id faciendi accedunt, ibi mortuus fuerit, quamvis ei præsentis pœnitentia non negetur, Ecclesiastica tamen caret sepultura, *c. 1. §. quod si quis & c. 2. hoc tit.* corpusejus quem constat ad torneamentum pervenisse non animo ludendi, sed percipiendi credita aut ex alia causa, licet ibi fortuito casu obierit Ecclesiasticæ

T

fiasticæ